

Gospod fajmošter Zalokar je povedal, da so imeli v Šent-Kocjanu tudi tako hranilnico, ktero je soseska napravila, da so vsako leto dovelj semena dobivali. Gosp. tehant Vouk ravno tako dokazuje, da so imeli v Černomlji vinsko hranilnico, ktero so sosesčani prostovoljno napravili, — ker so pa sčasoma začeli dac tirjati in ker se je začela gosposka v to vtikovati, je nehala ta hranilnica. Po tem tudi gosp. predsednik Terpinec poprime besedo in razlaga, da hranilnice žita so bile že v mnogih krajih, kakor v Ljubljani, Mokronogu itd. in da so v resnici dobre naprave, da je pa ljubljanska zato nehala, ker se je žito spridilo, če je dolgo časa ležalo, ako ni pridno premetavano bilo. Ko sta še gosp. dr. H. Costa in dr. Bleiweis govorila o tem, kako naj bi se ta nauk v časnikih razkladal, in je gospod dr. Ahačič podpiral predlog Ambrožev, je zbor enoglasno sklenil, naj se naprava žitnih hranilnic za zdaj še odloži, v tem naj se pa po časnikih koristnost njih dokazuje in pa razlaga, kako naj bi se osnovala in ž njimi gospodarilo.

Drugo, kar je postojnska podružnica pisala, je priporočilo, naj bi zavodi (štiftenge), ki so učencom kmetijstva namenjeni, se posebno notranjskim fantom podelili, da bi sčasoma po njih na Notranjskem bolj izurjene kmetovavce imeli.

Na ta predlog odgovori gospod Ambrož: Z žalostjo moram opomniti, da se ta prošnja, žalibog! ne bode spopolnila, ker smo ravno iz naznanil glavnega odbora slišali, da je kmetijska šola nehala, zato, ker se je premalo — samo dva — prostovoljnih, to je, takih učencov oglasilo, kateri želijo na lastne stroške to učilnico obiskovati. Zares! prav žalosten je ta prikazek, poln bridkosti za serce slehernega prijatelja domovine naše. Vsak vé, na kako nizki stopnji je še naše kmetijstvo in kako potreben je tedaj nauk za povzdigo domačega blagostanja. Časi so se zlo spreobrnili; treba je umnega kmetovanja, ktero se mora učiti kakor vsaka druga vednost. Letos je bilo vabilo v kmetijsko šolo z gorečimi besedami oklicano; al vse ni skor nič pomagalo; zraven 9 drugih, ki prosijo za štipendije, sta se le dva oglasila, ktera hočeta na lastne stroške v šolo priti. Ker si kmetijska družba ni svesta, da bi pri taki mlačnosti naših rojakov c. k. ministertvo še dalje dovolilo dosedanjih štipendij, je nehala s to šolo. — Kakor koli pa je prikazek tolike mlačnosti naših kmečkih ljudi žalosten, ker spričuje malo zavednosti za boljši stan kmetijstva, vendar ne moremo samo zanikernosti naših kmetov očitati. Drugi vzrok, zakaj da ne pošiljajo starši svojih sinov v kmetijske šole, je pa, kakor poterjujejo enoglasno vse kmetijske družbe, tudi ta, da najpridniši učenci kmetijskih šol ne uživajo zastran vojašćine tistih pravic, ki jih uživajo učenci gimnazijski in drugi. To je glavni odbor naše kmetijske družbe Njih eksc. našemu deželnemu gospodu poglavarju lani s tem dokazal, da jim je povedal, da med 19 fanti, ki so dozdej kmetijsko šolo obiskovali, jih je 10 zdaj pri vojakih; zato je pa odbor tudi prosil, naj bi blagovoljno pripomogli, da bi sl. ministerstvo to reč v prid kmetijstvu tako rešilo, kakor so vse družbe leta 1857 prosile, pa še niso odgovora dobile. Gosp. Ambrož je temu še pristavil, da delitev štipendij iz cesarskega zaklada v takih razmerah tudi vladi ni koristno zato, ker to, kar z eno roko sadi, z drugo roko vniči. Ena vladna oblastnija daruje mladenčemu štipendije, da bi se naučili umnega kmetijstva in bi mirno obdelovali zemljo, druga oblastnija pa pobira ravno učence v vojašćino, da mora mladenec namesto za plugom za kanonami hoditi, namesto grabelj pa puško v roko uzeti. Ali niso po tem takem vsi potroški zgubljeni?

Ker sta se letos dva učenca na lastne stroške oglasila, utegne vendar biti, da bi ministerstvo še na dalje podeljenje štipendij dovolilo; zato naj bi se poskusilo, to tako potrebno učilnico še ohraniti. Saj — pravi gosp. Ambrož — tudi Sodoma in Gomorrha bi bile rešene nebeskega

ognja, ako bi bile imele le enega pravičnega zunaj Lota; tukaj imamo pa vendar dva.

Na to Njih eksc. gospod deželni poglavar opomni, da je tem učencom nekaj že s tem polajšano, da je ravno kar c. k. višje armadno poveljstvo dovolilo, da učenci kmetijske šole, ako so v vojake vzeti bili, se morajo tako dolgo na urlavbu pustiti, dokler hodijo v kmetijsko šolo. — Gosp. dr. Bleiweis pravi, da skušnje uče, da vkljub tej postavi, ki je že tudi pred veljala, sila težavno je bilo, učenca izprositi urlavb, nazadnje pa je vendar le mogel vojaški stan nastopiti, čeravno urlavb še ni pretekel. — Gosp. prof. Konšek pravi, da poklic v vojaški stan ne more učencom biti taka silna overa; saj jim to, kar so se naučili, pozneje v prid pride, kadar doslužijo vojaške leta. V vojaškem stanu imajo priložnost, veliko tujih krajev viditi in se v mnogih rečeh olikati, ktere jim v dobro pridejo, ko iz vojaškega stanú stopijo; taki so še le po tem dobri kmetovavci. — Gospod dr. Bleiweis odgovori na to, da ne more biti gosp. profesorjevih misel, ker fant v 8 ali 10 letih, dokler je vojak, to pozabi, kar se je v šoli učil, ker nima nobene priložnosti se tega djansko vaditi, kar se mu je v šoli razlagalo. Da more nauk kmetijskih šol biti učencom v prid, morajo iz šole berž prestopiti v delo; šola je pripravljajanje k djanskemu kmetijstvu; ako pa učenec namesto tega za 8—10 let pride v vës drug stan, vse pozabi, in šola nima nobenega prida več. — Gospod fajmošter Zalokar svetuje, naj bi tudi preparandi (prihodnji učitelji ljudskih šol) se udeležili nauka kmetijske šole, ker jim je to sila potreba, da morejo potem otroke v šolah tudi v kmetijskih rečeh kaj podučevati. — Veliki šolski ogleda gosp. korar Savašnik potem besedo poprimejo in pravijo, da preparandom zraven svojih družih opravil časa pomanjkuje, se celega tega nauka udeležiti; le praktičnih naukov bi se mógli učiti; zraven pa gosp. korar tudi prašajo: ali bi se ne dala kmetijska šola v enem letu doveršiti, kar bi gotovo tudi več učencov privabilo v šolo, ker bi jim manj stroškov prizadjalo. Gospod dr. Bleiweis odgovori na to, da kmetijska šola, ki je izperva 3 leta terpela, zdaj le 2 leti terpi, da pa je v enem letu dogotoviti ni mogoče, ker je naukov preveč. Gospod prof. Konšek, kot cesarski izpraševavni komisar pri preskušnjah kmetijskih šol, poterdi, da v enem letu res ni mogoče vsega dognati. Gosp. Ambrož svetuje potem, naj bi se ta reč zavolj preparandov med odborom kmetijske družbe in med vodstvom ljudskih šol poravnala. Zbor pa je enoglasno sklenil, naj se kmetijska šola spet odpre, ker za leto 1860 so štipendije že dovoljene, — za podeljenje štipendij v prihodnje pa naj se sl. ministerstvo kmali prosi, ktero prošnjo so Njih eksc. deželni poglavar na vso moč podpirati obljubili.

(Dalje sledi.)

Zgodovinske reči.

Odkod so Kelti (Galli, Vlahi) prišli v Norikum in Panonijo?

Spisal D. Terstenjak.

I.

Matija Koch¹⁾ je najpervi terdil, da so noriški Tauriski iz Krime²⁾ prišli. Dosihmal so vsi kritični zgodovinoslovci, kakor: učeni Niebuhr, ostroumni Šafařík, visokočislani Mannert terdili, da okrožje med adrijskim morjem in Karpati ni bila prvotna domovina Keltov; Niebuhr³⁾ je celó mislil, da so pred Kelti v Noriku stanovali liburniški rodíči, kateri so bili ilirskega rodú. Mannert in Surowiecki in ž njima tudi Šafařík⁴⁾ pa dokazujejo, da so Slovani že v temni

¹⁾ M. Koch: „Ueber die älteste Bevölkerung Oesterreichs und Baierns“ stran 28. ²⁾ Pri starih Chersonesus taurica, tudi scythica. ³⁾ Niebuhr „Röm. Gesch.“ I, 84. ⁴⁾ Šafařík „Slaw. Alterth.“ I, 258 itd.

pradobi od baltiškega do jadranskega morja stanovali, in da so Kelti še le leta 380 pred Kristusom čez planine (Alpes) in Rhen se potegnili.

Koch dá noriške Tauriske prebivavce solnograških iz gornje-štirskih gor naravnost iz Krime priti.

Preiščimo, je li to terdenje resnično.

Najstareji prebivavci Krime, ktere zgodovina pozná, so Kimmerci.

Ta narod je nekdanj velik bil v Bosporu in je gospodaril v Taurii, vendar ker so ga Skythi nadlegovali, se je mogel v malo Azijo preseliti, in sicer najberžeje za ljudskega kralja Ardysa v prvi polovici 7. stoletja pred Kristusom.¹⁾

Oče zgodovine, zvesti Herodot²⁾ piše, da so se v oni dobi Kimmerci pod svojim kraljem Lygdamisom v veliki množici v mali Azii naselili, se do Aelije, Lydije in Jonije razširili in si Sardes osvojili.

Na iztočni strani Maiotide se najde mesto Kimmeris, jednako s Cimmerium rimskih pisateljev.³⁾

Tudi v Paflagonii je stalo mesto Kimmeris, in sicer tam, kjer pozneje je Sinope stalo.

Tudi v Bythinii se najdejo sledovi Kimmercov, od kodar pa so jih Thraki pregnali.⁴⁾ Ravno tako so po Aristotelu Kimmerci celih sto let stanovali v Mysii, in mesto Kimmeris pričuje resnico Aristotelovega sporočila.⁵⁾

Kimmerci se niso toraj v Evropo podali, kakor M. Koch blaneuje, ampak v malo Azijo.

Res je, da tudi v Azii niso terpeli zavoljo plenenja, in Alyattes, oče Kroisov, jih je pretiral v prvi polovici 6. stoletja pred Kristusom.⁶⁾

V oni dobi bi si bili toraj mogli Kimmerci, bodi si skoz zemljo Getov, Dakov, Panonov, ali pa skoz zemljo Skythov in Sarmatov prek čez Karpate v Norikum pot prekeršiti, in stanovnike Norika prevladati. Vendar to se ne dá dokazati.

Res je, da od Kimmercov v ti dobi ni nobenega sledu; kam so prišli? Imenujejo še se sicer tudi pozneje na kimmerskem Bosporu; al bili so že slabi ostanki pod skitskim vladarstvom.⁷⁾

Ako vse stare zgodovinopisce preberemo, ni v jugu in iztoku Evrope najti nikakoršnih Kimmercov. Kocha je zapeljala enakost imen „Tauri“, kakor so se Kimmerci tudi zvali, in Tauriski; vendar že Eustathi⁸⁾ piše: „Norici autem Taurisci apud Geographum alii sunt, quam Tauri isti“.

Ker so si povsod v mali Azii, kakor smo gori čuli, kjer so se naselili, postavili mesto z imenom Kimmeris, bi tudi gotovo v Panonii in Noriku našli takošno ime, da bi Kochova resnična bila.

Al gospod Koch bi mi utegnil reči: Ker v zapadu Evrope nahajamo rod Kymbrov, zakaj ne bi mogoče bilo, da so iz Krime pretirani Kimmerci se tudi naselili v jugu in iztoku Evrope?

Res nahajamo v zapadu Evrope silen roparsk rod Kymbrov, ktere so že stari gerški pisatelji s Kimmerci jednačili.⁹⁾

Al v novejših časih učeni zgodovinarji ne dajo veljati, da bi kakošna národna zaveza bila med Kymbri in Kimmerci, tako Schlötzer¹⁰⁾, Adelung¹¹⁾ in Prihard.¹²⁾

¹⁾ Strabon I, 61. 309. 494. ²⁾ Herodot, I, 15. 103. Callimach „Hymn. in Artem.“ 251. ³⁾ Scymnus „Asia“ 1. Ptolom. 5. 9. primeri Plin. „Histor. nat.“ 6, 6. in Pompon. Mel. 1, 19. ⁴⁾ Herodot, 4, 12. Scymnus, Asia, 64. primeri: Arrian pri Eustath. k Dionys. Perieg. 322. ⁵⁾ Aristot. pri Steph. Byz. pod besedo „Αρταυδορος.“ ⁶⁾ Herodot 1, 16. ⁷⁾ Dionys. Perieg. 158. 167. primeri Plin. „Hist. Nat.“ 6, 14. ⁸⁾ Eustath. in Dionys. stran 104. ed Basil. ⁹⁾ Strabon, 7. stran 239. Steph. Byzant. pod besedo „Αβροι.“ ¹⁰⁾ Schlötzer „Allg. nordische Gesch.“ str. 277. ¹¹⁾ Adelung Mithrid. II, 114. ¹²⁾ Prihard „Naturgesch. des Menschengeschlechtes“ III, 1. str. 109.

Gfrörer¹⁾ o njih piše, da so Kymbri bili narod za se, kateri so v sredi med Kelti in Germani stali „die gleichsam die Brücke von dem einen zu dem anderen bildeten“. Ostroumni Mommsen²⁾ ima Kymbre za Nemce, in ime izpeljava iz Chempho = Kaempfer. Tudi Jakob Grimm³⁾ dokazuje, da so Kymbri bili Nemci.⁴⁾

Pa dajmo Kochu veljati, da so Kimmerci in Kymbri edini narod, da so noriški Tauriski, taurijanskih Kimmercov potomki, — vendar sopet ne bode obveljala njegova, da so noriški Tauriski izseljenci iz kimmerske Taurije, ker Kymbrov v starem svetu nikjer indi ne nahajamo, kakor na jutskem polotoku, med Labo in Renom.⁵⁾ Plini poznamlja del Istaevonov kot kymbriški rod, Caesar in Dio Cassi štejeta Advaticana v Belgii h Kymbrom, in Appian še bolje proti zapadu stanovajoče Nervije.⁶⁾ Kymbriško pleme je toraj bilo po celi severni Germanii razširjeno tjé do Rhena, in severno morje se je po njih velelo Cymbrica Thetis.⁷⁾ Caesar, Dio Cassi in Appian so dobro poznali prebivavce Norika; gotovo bili bi nam povedali, da med njimi in kymbrškimi rodovi vlada sorodnost, ako bi jo bili našli.

Al narodnost prebivavcov iztočnega in južnega Norika, dalje zapadne Panonije je tako bila vlastovita, da noben star pisatelj njih ne prišteva ne h Keltom ne Ilirom. Neresnične sklepe iz sporočil starih gerških in rimskih pisateljev, po katerih bi pred Noričani bili Kelti, in Panoni Iliri sem v svojih spisih že večkrat poderl.

Iz kopne Evrope, posebno iz Belgije, so se Kymbri v Britanii naselili, in še do danes v zapadnih stranéh Anglije se ohranili.

Pa utegnil bi nam gospod Koch priti s Plutarhom⁸⁾, kateri pravi, da oni od Skitov pretirani Kimmerci niso bili ves narod, temoč največji in najhrabreji del tega naroda je prebival v daljnih pokrajinah na najskrajnem morji, v zemlji solncu neobhodni, polni gostih logov, kateri so se do hercinskega loga raztegnili.

Al zopet ne moremo tega dela v Noriku iskati, temoč v severo-zapadu, in ti Kimmerci so mogli že pred Germani in Slovani od Bospora v severo-zapadne kraje Evrope se izseliti.

Poglejmo si reč po kakoršni koli strani: Kochova je povsod piškava.

Dozdeva se nam, da gospod Koch sam ni verjel, kar je pisal, zato na 28. strani svoje natolcevanja polne knjižure piše, da so noriški Tauriski tudi od adrijanskega morja prišli v Norikum. Al odkod in kako so na adrijansko morje Kelti prišli, nam g. Koch sopet ne pové.

Kraj adrijanskega morja malo Keltov nahajamo v starem svetu. Na boku dalmatinskem so stanovali ilirske plemena Liburnov in Dalmatov, Istranov itd., kateri niso bili Kelti. Japodi so bili ilirsko-keltska zmes, in da bi Karni bili Kelti, se tudi ne dá dokazati iz točnih izrekov starih pisateljev.

Vendar gospod Koch modruje tako: „Kako bi mogli Kelti pred Aleksandra Vélikega tako ponosno stopiti, ako bi se ne bili v herbtu opirali na dobro uredjeno in oboroženo narodsko zavezo?“

Dragi nasprotnik moj! preberite Arriana.⁹⁾ Tam bote našli, da to „ponosno postopanje“ ni druga bilo kakor bahanje, in da Aleksandar sam teh Keltov za družega ni imel kakor za bahače.

Da bi že pred 4. stoletjem Kelti kraj Adrije prebivali bili, bi nam bil vendar kaj Herodot o njih povedal. Al

¹⁾ Gfrörer „Urgeschichte des menschl. Geschl.“ stran 30. ²⁾ Mommsen „Röm. Gesch.“ II, 164. ³⁾ Grimm „Geschichte der deutsch. Sprache.“ 634. ⁴⁾ Eustathi (in Dionys. str. 67) pravi, da so Kimmerci bili Skyti. ⁵⁾ Strabon 7. Tacit. Germ. 37. ⁶⁾ Plin. H. N. 4, 28. Caesar, „Bellum gall.“ 2, 29. Dio Cass. 39, 4. Appian, Gall. 4. ⁷⁾ Claudian „Bell. get.“ 335. ⁸⁾ Plutarh, Marius, cap. 11. ⁹⁾ Arrian „Exped. Alex. magn.“ I, 3. 4.

njemu so v teh pokrajinah samo Syginni¹⁾ znani. Še le „olympia centesima decima quarta haec gens (Gallatarum) primum Graecis innotescere coepit“ piše Diodor sikulski.²⁾

V Thracio so še le iz Gallie Kelti prišli in sicer 360 — 335 pred Kristusom.³⁾ V oni dobi so se začeli kervavi boji Vlahov s Slovani kraj Dunaja, o katerih Nestor govori. Te silne keltske trume so velik del Slovanov pregnale nazaj čez Karpate iz panonskih ravnice.

Do tega rezultata je tudi prišel učeni prof. Vaniček⁴⁾ pisaje, da so keltske trume, ktere so prek Rena se vlekale proti noriškim in karnskim planinam, in one, ktere so čez Kras pod imenom Skordiskov in Tavriskov vihrale proti hemskemu polotoku; Slované rivale deloma nazaj čez Karpate, deloma tudi proti jugu čez Savo in Dravo. Za Rimljanov jih še nahajamo od blatenskega jezera do virov Save in od cerkniškega jezera do cetinske gore. Ne tajim, da so vmes tudi utegnile betve keltskih ljudstev stanovati, posebno po planinah koroških in gornje-štirskih. Topuski napis „Vidae solitanae sacrum“ tudi prof. Vaniček spoznava za slovenskega, in mu služi za dokaz, da so še za Rimljanov Slovani stanovali v Panonii. Južno od Dunaja tudi je našel sledove Slovanov ostroumni dr. Hahn, in ime postaje Pultavia (Pultava), ktera je stala pred Petovom, je tudi po Hahn-u čisto slovensko.⁵⁾ (Dal. sl.)

Potovanje dijakov v Karlovec.

(Dalje).

Kmali, ko zagorske vrata na desni strani Save pustimo, so tudi brodniki naši bolj resnobi in nad Prusnikovim tokom omolknejo, se odkrijejo in glasno molijo. Nekterih brodnikov jezik kaj rad kletvinske besede izgovarja in dasiravno so te baže ljudje blizu čiste vode, vendar marsikteri njih usta izmivati zanemarja. Ker sedaj nismo vedli vzroka njih pobožnosti, smo se čudili in nekaka groza nas je obhajala. Sklenivši molitev nam velé se v sredo ladije spraviti; potem zgrabi čversto vsaki svoj drog, nakrenivši ladijo v stermin, v terdo skalo vsekani tok, po katerem, ko se nemilo potrese, ko ptica naglo smukne. Zdaj še le vemo, zakaj so brodniki molili; bali so se namreč, da bi se ladija ne razdrobila, in ker je cela ostala, je tudi veslarska družba ohranila stare navade. Večkrat sem premišljeval, kakošen je tisti duh pobožnosti bil, ki je vse brodnike hipoma spremenil v goreče molivce, pa je precej spet zginil. Ne vem, če taka pobožnost zavolj strahu kaj več velja memo plesavske pobožnosti. Naj se prederznem o nji nekaj povedati. Nekaj Primorcov se z obljubo zavezuje, da gredo na božjo pot, in se rešijo svoje obljube, da plešejo na čast Materi Božji. Tudi so zato pred nekoliko leti imeli posebno plesiše, vendar pa zdaj tudi temu plesu klenka. Da bi mu odklenkalo do čistega! V Litihi in v Ahnu so leta 1504 plesavske družbe s svojim plesom zelo nadležvale cerkve; zares je bila to velika sitnost.

Dolgo dolgo so nam že prijazne zvezde svetile, preden naša ladija priplava do kerškega broda, kjer smo prenočili. Po večerji trudni brodniki poležejo po slami, mi pa po terdih klopéh, kjer bi se bilo v tisti blaženi dobi dalo po gosposko spati. Miloserčna natakarca pa, ko veslarji pospé, nam prinese polno naročje blazin, ter jih nam poklada pod glavo. Koj potem pa se terdo spanje kot Adama o stvarjenji Eve tudi nas polasti, dokler nas zjutraj ne predrami nadležni stoterni „živživ“ kranjskih pa štajarskih vrabcev. Hitro zdaj ustanemo, ter se, ko bi trenil, napravimo, zakaj dijaku ni treba pred sercalom dragega časa

zgubovati in po šivankarsko las svedriti in jih v papir zavijati, ter jo pobrišemo do kerške vasi, kjer smo zajterkovali.

Tu smo bili nakanili memo Mokrič čez Samobor se peljati. Nekterim tovaršem je bil Samobor še popred znan. Sonce je kaj močno prigrevalo in po cesti se je okrog voza prah valil kot dim okrog ogljarske kope, zato sklenemo naravnost čez visoko goro, dasiravno so nam vsi prelazi s stezami vred v tej okolici popolnoma neznani bili, jo v Karlovec pomeriti.

Dovoli mi, dragi bravec, da nazočemu potopisu, preden Kerko prestopimo, pristavim kratek popis Mokrič in Samobora.

Mokriška okolica vsakemu popotniku, če ni drenavega serca, mora dopasti. Tu se glas, če tudi manj glasno zakričiš, kakor je v trojanskem boji ranjeni Davor (Mars) kričal, po treh slovenskih deželah odmeva. Oj! to je veselje! Poslopje mokriške grajsine je zares ponosno in sprejemlja miroljubne goste le iz ene strani v svoje naročje; ako so pa prihodniki sovražni rogovileži, se z verigami most, pod katerim je globok jarek, potegne čez vrata in sovražna derhal kmali odnese peté. Pred mostom sem takrat vidil dvoje verb žalostnic kaj veselo rasti. Njune pretenke vejice so čarobno visele z visokih verhov do tal, kot dolgi zalo počesani lasje krasne divojke. Tu najdeš dokaj obsenčenih sprehajališ, ki jih umetno zaljšajo mnogoverstne cvetlice. Verh lepe okroglaste vinske gorice stoji vinski hram, v katerem je sod brez obročev. Sod pa je čveterovoglat; miza bi v njem stala, in tarokisti bi lahko složno kralja klicali. Kadar je poln, se pač v njem godí dobra kapljica za oživljati stare kosti!

Sloveči kralj Samo je v začetku 7. stoletja združenim kranjskim, horvaškim in štajarskim Slovincem vladar bil. Morebiti je mogočni knez, dasiravno zgodovina ne pové, pod katero gomila počivajo njegove kosti, ravno v Samoboru stanoval in se po njem to mesto zove še dandanašnji tako. Takrat tudi tu ni bila za krojače slaba doba, ki so neutegoma šivali franškim poslancom kralja Dagoberta obleko po slovenski šegi; drugači bi jih mogočni Samo ne bil pustil čez prag svoje sobe. Ako je težko se ogerniti s suknjo, ki je vrezana po šegi ptujega naroda, bogme! je še težje oblačiti domače misli v ptujo obleko.

Ne vém, kako je takrat serce bilo Dagobertovim poslancom; meni, vém, da je straha trepetalo, zvedši približaje se mestu, da bo treba potni list, ki ga nisem imel, tukaj pokazati. Že sem vidil, kako me bo vradnik sterma pogledal, kako se bo nepriljudno zaderl in kako se mu bo za nekaj palcov pretegnil obraz, na me razsipaje obilen zaklad razžaljivih psovavk, ki se menda še pogrešajo po naših slovarjih. Celó vroče mi je skoraj prihajalo, mislečemu, da bi utegnil s posebno častjo, ki pa nisem hrepenel po nji, klempati do svoje domače gosposke zastran potnega lista, ko sem bil že tako truden, da sem komaj nogo memo noge premikal, in se mi je že skoraj vsaki droben kamniček predebel zdel, čez ktere ga je bilo treba stopiti.

„Korajža velja!“ — rečem sam sebi v tej tesnobi in grem z nekako posiljeno serčnostjo v mesto, kjer kmali zagledam množico gosposkih ljudi se živo pogovarjati. Približevaje se jim se spodobno odkrijem; kar se neki gospod na me ozre ter me prijazno pobara: kdo da sem in kam da grem? Na vprašanje mu lepo odgovorim; on pa mi prijazno odgovori: „srečno!“ — in vse je bilo s tem opravljeno.

Poln veselja, da se je ta reč tako po sreči mi sveršila, sem še tisti večer enmalo dalje popotval, zakaj serce mi ni bilo več težko in tudi noge popred, težke ko svinec, so mi bile zdaj lahke kot pero.

Ta prijazni uradnik mi je potem še večkrat prišel na misel, in kakor se je lani po časnikih bralo, želi resnobi tudi naša visoka vlada, naj bi se uradniki v vsem tako obnašali do ljudi, da si naklonijo njih zaupljivost. Čast tistim, ki to storé! zakaj oni ljudem, pa v resnici tudi sebi več

¹⁾ Herodot, 5, 9. ²⁾ Diodor. Sicul. lib. 27. ³⁾ Pausan. „Grac.“ X. stran 750. Mannert „Germanien“ stran 494 — 495. ⁴⁾ Vaniček „Programm des k. k. Gymnasiums zu Vinkovce“ 1854 stran 5. ⁵⁾ Dr. Hahn „Albanesische Studien“ str. 239.

kjer so čbele imeli blizo sadnega verta, so sadja 6 do 8 odstotkov več pridelali.

Beseda o petju.

Namenil sem se par besedic spregovoriti o petju, in sicer o petju sploh, potem pa o petju v šoli. Zdi se mi ta reč tako važna, da bi bilo prav, ako bi se pretehtala od več strani.

Naj začnem tedaj

1. O petju sploh.

„Vsaka žival po svoje poje“ veli star pregovor. In zares so živalski glasovi podobnejši petju kakor besedi ali govoru človeškemu. Posebno dobri pevci in godci so pa tiči, in od človeškega petja naše uho ne nahaja slajšega in milejšega.

Kaj pa razodevajo živali s temi svojimi zvuki in glasovi?

Najslajše, najjasnejše žuboré in žvergolé tiči o toplih pomladanskih dnevih, vrabci o polnih kozolcih in zrelem prosu. O mrazu in gladu molcé, o nevarnosti plahi beže ali prežalostno kričé.

Vsa domača živina, goved in bravina, pervikrat spuščena iz hleva na zelene ledine, o kako veselo muka in blekeče; kako milo pa stoče o pomanjkanju kermé in piče, o boleznih, na plohu pod ostrim nožem mesarskim!

Piške site in na toplem kraju veselo čibljajo okoli koklje; tužno pa čivkajo, ko jih muči glad, tare zima, kadar zgubé drago obličje mile jim majke koklje!

Labudov žalostni glas pred smertjo je prislovica omikanim ljudstvom.

Iz tega lahko posnamem prvo resnico:

Živali razodevajo s svojimi glasovi zgolj same občutljeje: veselje in radost, žalost in tugo.

Druga tudi po vsakdanji skušnji poterjena resnica je ta:

Žival s temi svojimi glasovi in razodetimi občutljeji budi v družih živalih sebi enake občutljeje.

Petelin zapoje, tiček zažuborí; kmali odpevajo po vasi kurji glavarji in tički po gaji ali po kletkah.

Pes zalaja, konj zarézgeta, krava zamuka; kmalo prilajajo po vasi drugi psi, konji in goved po hlevih ali spašnikih.

Koklja ugleda visoko v oblakih jastroba; plaha zakérli, piščeta za njo ter beže v zavetje.

Kar pa nas uči skušnja pri živalih, tega se lahko vsak dan prepričamo tudi pri ljudéh.

Čujte! kako vriska in piska, kako skače v terdih in tancih glasih, v hitrih, radostnih pesmih veselo človeško serce! Žalostno, s pelinom bridkosti napojeno serce pa pojema v mehkih, debelih glasih, se solzí in topí v počasnih tužnih pesmih.

Al glej tam dete! Joka se, ne dá se utolažiti z besedo ne z obljubo. Pa jame mu mati popevati, — jok se zgublja, omolkne, zamaknjeno začne gledati, že se mu ustica kerčijo na smeh. Veselo petje preganja človeku čmernost in žalost, ter budi in sadi radost in zadovoljnost v tužne serca. Milo žalostno petje pa mrači in kalí radost in unema v našem sercu sočutje in pomilovanje proti temu, o čem se popeva.

Ni li tedaj gola resnica: Tudi človek s petjem razodeva občutljeje svojega serca in unema in zbuja v družih ljudéh sebi enake občutljeje?

Te resnice so bili ljudje že davno prepričani. Srečno pridejo Izraeljci čez rudeče morje, Egipčane pa je vse voda končala. Mojzes to vidši vés navdušen zapoje pesem, in glejte! ljudstvo jo povzame in prepeva Boga hváli in časti!

Popevali so Judje pri službi Božji Davidove psalme, zakaj? Da so v sercu ljudi budili in množili občutljeje hvalnosti do Boga o času prejetih dobrot, ali pa spokornost

in žalost o velikem zadolženju, ob času pokore. Ravno tako se popevajo od nekdanj pri očitni službi Božji o vsakem svetku posebne pesmi, da namreč dobiva ljudstvo vsakemu prazniku prilične občutljeje.

Sloviti Tirtej je budil s petjem Spartane v vojsko zoper Mesence; Serbe so navduševali in v vojsko zoper Turke, zaklete vrage keršanskega imena gonili, so goslarji — pevci z goslami, če tudi so imele le eno samo struno, in s puntarsko „marziljico“ so spravili Francozi tisuč in tisuč mirnih ljudi v punt in vojsko. In koliko belih lilij zvene samo po mesenih čivkarijah!

Pa odkod ima petje tako silovito moč?

Menda samo od vzbujenih občutljejev.

Beseda sama obdeluje um in naklanja, naj stori to ali uno reč. Vendar um je merzel, ne dá se kmali prepričati in ukreniti; um ima zmiraj kak izgovor, zdaj upanje plačila, zdaj strah itd.

Vse drugači ravnaajo vzbujeni občutljeji. Ti se ničesar ne bojé ne napotij in zaprek, ne strahú, ne plače, ne terpljenja — oni deró, kamor se nagnejo.

Ako je človek unet za dobro reč, bode za-njo gorel, živel in umerl in vse za-njo daroval karkoli premore. Ako pa je bil po nesreči unet za slabo reč, bode tudi za-njo živel, za-njo daroval življenje, dušne in telesne moči.

To resnico nam spričujejo misijonarji in drugi goreči za božjo reč uneti ljudje, posebno usmiljene sestre po bolnišnicah in drugi samostanski prebivavci. Sveti in žareči občutljeji ženó take zares občudovanja vredne ljudi celó v smert, samo da bližnjemu strežejo in za njegovo zveličanje skerbé.

Nasproti pa tudi za hudobije, za punt in prekucije uneti in vzpaljeni zaničevavci Boga in božjih reči delajo in se trudijo, živé in skerbé samo za to, da se njihovi slabi in hudobni naklepi razširjajo in v djanju spolnujejo. Vzbujeni občutljeji so tedaj gotov pomoček, da kako reč urno speljemo in končamo.

Pa skušnja tudi kaže, da pošteno petje močno močno budi in gojí stanovitno pobožnost ravno zato, ker unema serce s svetimi občutljeji za Boga in vse božje reči; poveljuje praznike in svetke; veličasti službo Božjo; varuje ljudi brez števila pregrešnih misel, poželenj, besedi in pogovorov in djanj; lajša težave in nadloge; slajša bridkosti in grenkosti zemeljskega života; hrani zadovoljnost, vikša veselje in radost v solzni dolini sveta.

Pošteno petje žlahní in plemení dušno in telesno življenje.

To pa je gotovo več vredno ko cent suhega zlata, kakor bogastvo širocega sveta.

Ne zasluži li tedaj petje in učenje petja večjega pozora, večje cene, kakor jo je dozdaj sploh imelo? (Kon. sl.)

Zgodovinske reči.

Odkod so Kelti (Galli, Vlahi) prišli v Norikum in Panonijo?

Spisal D. Terstenjak.

II.

Kakor Koch terdi, da so noriški Kelti (tako imenuje vse stanovnike starega Norika) iz Krime v Norikum prišli, tako drug pisatelj, dr. Ilwof, se trudi dokazati, da niso iz Gallie prišli noriški Kelti, ampak da so se iz iztoka prišedši v Noriku naselili. Njegove besede se glasijo: „Das Volk der Kelten zog bei seiner Einwanderung ununterbrochen von Osten nach Westen, und nachdem es in Gallien festen Fuss gefasst hatte, fand keine Rückwanderung eines ganzen keltischen Stammes nach Osten mehr statt, folglich wurden alle ostwärts von Gallien gelegenen und von Kelten bewohnten Länder, mithin auch

Norikum früher als jenes, und zwar unmittelbar von Osten her bevölkert.¹⁾ Ilwof po takem zametuje sporočilo Caesarovo,²⁾ kateri očitno pravi, da so Kelti čez Rhen v Germanio prišli, dalje Livijevo,³⁾ kateri tudi pripoveduje, da so Kelti pod Sigovesom šli čez hercinske loge, in pod Bellovesom v Italijo.

Tudi eden najnovejših kritičnih zgodovinarjev, učeni Mommsen,⁴⁾ terdi, da je Bellovesova truma koračila čez grajske planine, to je, Klein-Sanct-Bernhardsberg.

Dr. Ilwof zametuje sporočilo Tacitovo,⁵⁾ kateri ravno to terdi opiraje se na Caesara, da so se med hercinskim lesom in rekama Rhenom in Moenom Helveti, in odtod dalje Boji bili naselili, in slavni Mommsen⁶⁾ sopet komentuje, da so Boji zares stanovali od gore „Rauher Alp“ do Böhmerwald-a, in da ena betva Bojev se je vlekla čez „mons Poeninus“, to je, veliko Št. Bernardovo goro v Italijo, in da so se v Italii Kelti razširili od Rimini do Jakina.

Dr. Ilwof zametuje dalje sporočilo Justinovo,⁷⁾ kateri iz Pompeja Troga, rojenega Vlaha, navaja povest, da so se Galli, ker v Gallii niso imeli zadosti prostora, izselili, in da je en del (portio) obsedel Italijo, drugi del pa zalive ilirske (illyricos sinus) in Panonijo,⁸⁾ in potem, ko je Panone zmagal in z bližnjimi rodovi se dosti let vojskoval, med njimi naselil.

Do sedaj se niso največji kritični zgodovinarji spodtkali nad resnico gori omenjenih sporočil gerških in rimskih pisateljev; verjeli so jih: Niebuhr, Diefenbach, Zeus, Muchar, Ukert, Šafařík, Gfrörer, Mannert, Knobel, Mommsen — zgolj slavne imena; odslej pa, ker vam dokazujemo, da pred prihodom Keltov čez Alpe in Rhen so že v teh pokrajinah nekeltiške ljudstva stanovala, odslej je vse neresnično, kar Livi, Caesar, Tacit, Justin pišejo; odslej je izvlak Bellovesov in Sigovesov „mythos!“ — Takošno terdenje se pač sme drugač imenovati kakor derznost.

Pa dajmo veljati, da vse to ni res, kar gori navedeni klasiki pišejo, — pa vendar sopet ni res, da bi Galli skoz veliko dunajsko dolino iz Azije v Gallio bili potovali. Njihova pot je bila zadi za Karpati, in njihove perve stanovališča v prostornih okrožjih južne Rusije.

Za to pot govorijo njihovi prvi sedeži. Ti pa so bili po Plutarku⁹⁾ unkraj rifejskih gor. Odtod se je ena betva Keltov vlekla do severnega Oceana in se je naselila na najskrajnih krajih severne Evrope.¹⁰⁾ Druga betva pa se je naselila med Alpami in Pyrenei. Tako Plutark, in tudi Herodot¹¹⁾ za svoj čas le ve za Kelte pri izviri Istra in okoli mesta Pyrenne v najskrajnem zapadu.

Herodot je pisal 424 pred Kristusom, in ker je vsakemu dobro znano, da Ister ne izvira v Noriku in Panonii, ne bode noben učen mož terditi mogel, da so Kelti od nekaj prebivavci Norika in Panonije bili, in naravnost iz iztoka pridši se v teh zemljah naselili.

Plutark¹²⁾ še tudi omenja, da so Kelti, kateri so v Italijo prišli, že dolgo (χρόνον πολύν) pred v Gallii prebivali. Ravno tako Polybi¹³⁾ piše, da so cisalpinski Kelti iz Gallie prišli, in da so soplemeniki transalpinskih; dalje Kelte imenuje upotnike (Einwanderer) od zapada proti iztoku, ne pa od iztoka proti zapadu, kakor dr. Ilwof terdi.

Vlak Keltov je toraj bil od rifejskih gor prek Bo-

rysthena, Vistule (Visle), Viadra (Odro), Moena, Rhena v Gallio in čez Pireneje, ne pa gori po Dunaji čez noriške, retske in helvetske planine.

Rifejske gore stavi Ptolomaj¹⁾ tje, kjer Tanais izvira. On piše, da evropejsko Sarmacio ločijo od Azije. Tudi po Pliniu²⁾ in Lukanu³⁾ izvira Tanais iz rifejskih gor, ktere so mejašnje dvojih delov sveta. Damostes,⁴⁾ kateri je 430 pred Krist. živel, in ethnografio spisal, tudi pripoveduje, da med Skyti stanujejo Isedoni, verh teh pa Arimospi, in nad temi so rifejske gore. Ta popis toraj sopet kaže na Ural.

Iz onih krajev od Urala so toraj potovali Kelti proti severu in zapadu, in ktera pot bi bila naravniša in ložja kakor ta skoz velike ruske ravnine?

Ker so po tej poti koračili za Kelti tudi Germani, kateri so tudi s svojim Odinom od Tanaisa⁵⁾ privreli,⁶⁾ je tedaj ta pot tudi za Kelte najpripravniša bila.

Po Germanih so iz Azije šli Slovani tudi čez Ural, ker so severno in zapadno Evropo že našli naseljeno od Keltov, Germanov in Čudov, so jo potegnili čez Karpate in čez Dunaj do jadranskega morja, kar se je po mojem mnenji gotovo že 1500 let ali najmanj 1000 let pred Kristusom godilo.

Skoz malo Azijo in čez Propontis, ali pa čez Kaukaz ni nikdar keltiški narod potoval v Evropo. Gotovo bi kakošen ostanek v mali Azii našli; ali ne najdemo ga. Gallati še so se le pozneje iz Gerške tam naselili. Zemlja, ktera južno od Hema in Istra leži, je pa že za trojanskih časov 1200 pred Krist. bila obsedena od Trakov.⁷⁾ Od leta 1500—1200 pa že najdemo Gerke v bojih s prvimi stanovniki Bōtie, Attike in Peloponesa (brez dvombe so ti rodovi bili jutrovci — Semiti), — tako so Gerki gotovo že za ono dobo, kadar so Kelti stopili v Evropo, do kaukaških dolin prišli, in tako bi pot za Kelte skoro nemogoča bila čez Propontis, skoz Moesio, Dacio, Panonijo, kjer še razun tega pred prihodom Keltov v Evropo so že ilirski narodi zendskega plemena stanovali, kateri pa se niso sopet v starem svetu dalje raztegovali, kakor od Istra do Adrije po zemljah Tracie, Moesie, Dardanie, Ilirije, Dalmacije, Japidije, Liburnije, Istrije in Venecije.⁸⁾ Od Adrije do Karpatov in odtod dalje gori proti baltskemu morju pa je pred prihodom Keltov 383 pred Krist. čez Alpe stanoval nepretergoma slovansk narod, in ta se toraj sme imenovati prvotni stanovnik Norika in Panonije.

Ne dolgo pred Kristusom so ga iz severnega Norika iztišali keltski Boji, in kakih 200 let pred Kristusom so keltske betve Tauriskov in Skordiskov vrinule se v južno Panonijo. Da tudi sosedna dežela starega Norika ni bila v pradobi naseljena od Keltov, namreč Retia, spoznavajo Mommsen, Becker in Ottfried Müller;⁹⁾ ravno tako tudi ne Karnia.

V teh deželah nahajamo sledove starih Etruskov, katerih narodnosti še učeni niso dognali. Velika množica ima jih za semitski rod, tako: Tarquini, Sickler, dr. Flor, kar tudi ni nemogoče, ker pred Gerki v Grecii nahajamo sledove semitskih stanovnikov, tedaj so utegnile betve tudi v Italijo in Retio priti.

Iz vsega tega pa se prepričamo, da pred 360 — 335 pred Kristusom ni bilo nobenega Kelta v Panonii in v Noriku. Ker se dokazati ne dá, da bi stari Panoni

¹⁾ Dr. Ilwof „Beiträge zur Geschichte der Alpen- und Donau-Länder“ stran 14. ²⁾ Caesar „Bellum gall.“ 4, 24. ³⁾ Livius „Hist.“ 5, 34. ⁴⁾ Mommsen „Römisch. Gesch.“ I, 210. ⁵⁾ Tacit. „Germ.“ 28. ⁶⁾ Mommsen „Römische Gesch.“ II, 119 (primeri: I, 210). ⁷⁾ Justin, 24, 4. ⁸⁾ Ali menda vse to ne leži v iztoku? ⁹⁾ Plutark „Camill.“ cap. 15. ¹⁰⁾ Tudi novejši zgodovinarji, kakor Diefenbach (Celtica II, 54) terdijo, da so Kelti iz severo-iztoka v Gallio privihrali, in ljudstvo, ktero so že našli (Ibere-Vaske) proti jugu tiščali. ¹¹⁾ Herodot II, 32. ¹²⁾ Plutark „Camill.“ cap. 16. ¹³⁾ Polibij, II, 15, 17.

¹⁾ Ptolom. III, 5, V, 9. ²⁾ Plin. 4, 24. ³⁾ Lucan. III, 273. ⁴⁾ Damostes pri Steph. Byzantinsk. st. 727. ⁵⁾ O potovanji Germanov beri obširnije v Ritterovi „Vorhalle europäischer Völker-geschichte“ str. 472 in v Geijerovi „Geschichte der Schweden“ I, stran 19 in 27. ⁶⁾ Edda Saemund Tom. II, stran 865. ⁷⁾ Skylax „Peripl.“ 67 (primeri Ilias 2, 844). ⁸⁾ Glej Pott „Die Ungleichheit menschl. Rassen“ XIX—XXX. ⁹⁾ Mommsen „Römische Geschichte“ II, 160, Becker „Geschichte der alten Welt“ ed. Loebell III. Theil str. 226, Ottfried Müller „Die Etrusker“ str. 134, 135.

bili zendski Iliri in Traki, ali pa Noriki etruškega pokolenja, tedaj drugač ne moremo kakor da priznamo, da prebivavci Panonije in Norika so bili Slovani, v katerih zemljo tudi Nestor perve Slované postavlja.

Da so v teh pokrajinah Slovani še tudi živeli za rimljanskega gospodarstva, sem že v svojih spisih več kakor enkrat dokazal. Kakor je že Wietersheim¹⁾ prerajal, Panonija za Rimljana ni več imela kakor en milijon stanovnikov. Polovico manj je utegnili Slovencov v Noriku biti, ker 250 □ milj v Avstrii, 100 □ milj na Koroškem spada na keltiške prebivavce.

Jez toraj mislim, da je za Rimljana poldrugi milij. Slovincov bilo od Tersta do Dunaja, od blatenskega jezera do virov Save. Med njimi še najdem keltiško zmes kraj pleškega jezera („deserta bojica“ kraj Neusiedler-See), dalje v okrožji Noreje, v katero so keltiški Boji 58. pred Kristusom derli.²⁾

(Dalje sledi.)

Iz Tersta v Aleksandrijo. *)

V nedeljo po sv. Miklavžu sem pil v kavarni „degli spechj“ v Terstu poslednjo skledico kave pred svojim odhodom iz Evrope v Egipt. Komur se ljubi dobrega zajterka in kdor potem na barko gré, temu svojega izgleda ne priporočujem: meni se je kava prav grenka zdela, in zraven mi je pihala še prav silna burja v slovó čez Kras sém iz ljube moje kranjske domovine, tako, da sem se z napol grenkimi, napol merzlimi občutki ločil od nje. Stojé na bregu morja sem vidil, kako se je polagoma že dim valil iz dimnika parobroda „Amerika“, kateri je bil v Aleksandrijo namenjen; višnjevo banderce v znamenje odhoda je bilo verh drevesa že razvito; še enkrat in s težkim sercom objamem „z Bogom!“ svoje ljube ter stopim v barko. Morjé je bilo v barkostaji zlo nepokojno, brodnik je veslal z vso močjo, valovi so pljuskali na obeh stranéh, — pa vsega tega nisem ne vidil ne čutil: kmalo sem bil na parobrodu. Popotniki so bili večidel že zbrani; mornarji so navijali silne verige, na katerih sidra visijo; verh mosta je veleval kapitan K.; kmalo zažvižga mašina; kolesa se zaverté, krog in krog zašumi in se peni morje, nad nami se valí temni dim, odpeljemo se iz Tersta; — bilo je zjutraj 11. dec. lanskega leta.

Marsiktero okó se je še željno oziralo proti domu; bele rutice so še v slovó migale; pa kmalo smo bili zunaj barkostaje. Teržaško mesto je ležalo pred nami v okrožji, na desni svetilnica, v zastaji mestni grad, pred nami pa kakor gost gojzd neštivilne drevesa bark, ki so bile vse z banderci okinčane, pa ne našemu odhodu v čast, ampak zavolj nedeljskega praznika. Družba ni bila velika, ker za kratek čas se dozda še ne vozi veliko ljudi v Egipt, in zimske mesce je jadransko in srednje morje po navadi zlo nepokojno in togotno, kar nikogar posebno ne vabi v potovanje. Peljali so se s to barko vdova bana Jellačića v družbi nekega nemškega grofa in njegove gospé, kateri so bili v zgornji Egipt namenjeni, en protestantsk dohtar in misijonar iz Jeruzalema, neki imeniten aleksandrijsk tergovec s svojo lepo ženo in en gospod od Lloydove družbe s celo svojo rodovino. Razun gospé grofinje Jellačić-eve so pa večidel vsi popotni tovarši med potjo tolikanj bolehal in terpeli, da jih ni bilo veliko viditi.

Veš, ljubi bravec, kaj je morska bolezen? — Ne sme ti biti žal, ako nisi sam skusil; zato ti je tudi ne bom

popisoval. — Pervi dan na parobrodu se ni od družega govorilo kakor od tega, in vsak je kak pomoček zoper to bolezen vedil, vsak se je korenjaka štel, kateremu morje ne bode kos. Posebno prijazni so taki pogovori pri kosilu, kjer množijo tek in veselje. Smešno je viditi, kako vse po sardelah, po kislinah in takih rečéh plane, ktere so znabiti koristne zoper to bolezen; v očeh sta se pa nekterim brala skerb in strah.

Kapitan Marko Florio, verl Kotorčan čistega slovanskega plemena, je v jadranskem in srednjem morji dobro znan; njegovo bistro oko je vidilo že marsikdaj morsko brezdno pred svojo barko odperto, da bi njega in tovarše požerlo; al njegovo serce ni trepetalo nikdar, zato slovi um in pogum sivega Markota. Vidši krog sebe družbo, ki je vsa po nemški med seboj kramljala, se je temu grozno čudil; on govori svoj materni jezik, laški, francozki, angleški, rusovski in turški, za nemškega pa mu ni mar — kapitanu vélikega parobroda ravno tiste družbe, ktera, kakor se tolikrat sliši, bi imela „nesti germansko civilizacijo proti jutru.“ Ne bodi mu škoda, verlemu Markotu! Bolj ljubeznivega in prijaznega kapitana ni dalječ in blizo; to poterdujejo vsi, Angleži in Nemci, Talijani in drugi, kateri se z njim vozijo.

Kdor se pervikrat in za delj časa v ptuje dežele na pot podá, tega zanima na poti vse; pozdravlja pri odhodu svoje domače hribe in goré, domače mesta in vasi. Ljubezen do domovine, premlačna včasih, dokler človeka še domače obnebje pokriva, se oživi in uname, ko ga obdajajo ptuji kraji in ptuje dežele, ko njegovo uhó več ne čuje sladke besede domače. Delj in delj se je odmikovalo teržaško mesto, v zatičji so še stermele kraške skale, med kterimi se kakor tanka žila vije proti Nabrezini železna cesta; po hribih in bližnjih gorah pa je ležalo veliko snega. Tebi, moj ljubi bravec, se bo pač čudno zdelo, da snega opomnim, kar je pri nas doma mesca grudna navadna reč; kdor pa je celo zimo kakor jez pod kairskim obnebjem preživel, kjer ni ne dežja ne snega, pač ne pozabi trenutka, ko je vidil zadnjikrat bele gore in goličave.

Peljali smo se kraj istrijanskega brega. Siromaška dežela ne razveseljuje očesa. Vidiš mesta in vasi, cerkve in gradove zidane po laški šegi in od delječ lepe na pogled; pa okó vidi sém ter tjé le posamne drevesa, zemlja je skalnata, in kar se vidi, pusta in opušena. Bilo je pa pozimi in na dalječ se marsiktera reč drugači vidi, kakor od blizo, in ne mika me tista nesrečna vsevedčnost premodrih turistov, kateri na pet ur delječ, v tem, ko v vozu na železnici spé, vsakega griljčka slišijo! Bog daj, da bi dežela istrijanskih bratov bila raj na zemlji!

Pervi dan naše vožnje smo bili še vsi na verhu parobroda; popotnik v začetku hoče še vse viditi; zdi se mu, kakor da bi ne smel zamuditi nobene razvaline, nobene skale, ktere s prostim ali z oboroženim očesom zapaziti more; pozneje pa, ko ga marsiktere težave mučijo, ga ne miče pogled ne na albanske, ne na arkadske gore! V začetku ogleduje z verha, kako val za valom se verstí; kako morje se peni in šumi krog mogočnih koles; gleda v dno morja in se ozira proti nebu, kamor gosti dim se valí; ogleduje mornarje, silne verige; tudi zapazi čolnice na stranéh, kateri so za silo pripravljeni; ta znabiti zleze zlo gori na most; uni se zgubi v dno in ogleduje, kako v mašini zob z zobom se ujema, prešteva, kolikokrat se v minuti zasúče kolo in takih zvutih reči več. Vsak hoče vse vediti, vse viditi in vsak je strašno učen. Koj so bukve pri rokah, čedno na platno nalepljeni zemljovid, in mislil bi, kdor vidi tukaj kakega gospoda zamišljenega v vse to na klopi sloneti, da je on najmanj drugi Kolomb in da je oserčje Afrike že na drobno preduhtal. Mislil bodeš, prijatelj moj, kako učeni in zvedeni so ljudje na svetu! Povem ti na to, da ravno ta na videz premodri gospod me je baral: kdaj da pridemo iz jadranskega v černo morje, kjer je

¹⁾ Wietersheim „Geschichte der Völkerwanderung“ I, 218.

²⁾ Caesar. „Bell. gall.“ I, 5.

*) S tem potopisom je častiti naš rojak, ki ga je imeniten poklic peljal v daljno Afriko, začel popis egiptovske dežele, iz ktere je obljubil našim bravcom povedati mnogo zanimivega o zemlji in ljudstvu tamošnjem. Vred.